

# KABINET HAVEL - Úsvit v Čechách

cyklus diskusí s kritickou reflexí současné české společnosti

listopad 2008 - listopad 2009

www.usvitvcechach.cz

ČESKÁ ZKUŠENOST - o směřování české společnosti mezi lety 68-89

17. listopadu 2008 20:00 hod. Divadlo Husa na provázku

hosté: Pavel Kohout, Michal Horáček, Jiří Voráč

moderátorka: Renata Kalenská

## Mytologie ve zpětném zrcátku

**Peter Fronček - student Masarykovy univerzity - Mediální studia a žurnalistika, Sociologie, Obecná matematika**

Češi neradi bojují. Nebo přinejmenším neochotně bojují takovým způsobem, při kterém by si měli ušpinit ruce. Jakkoli je těžké o české povaze cokoliv napsat, natož ji pojmout nějak uceleně, je tato skutečnost její nedílnou součástí. Ve dvou nedávných případech – tedy letech 1938 a 1968 – mnoho jiných možností bohužel nezbývalo a veškeré pokusy o odpor by se rovnaly sebevraždě.

Už zde ovšem můžeme vidět zárodky originality v boji s nepřítelem. Vzpomeňme například transparenty a nápisy v osmašedesátém. Tyto originální způsoby odporu se mohly naplno rozvinout v dalších dvou osudových momentech české historie – 17. listopadu 1989 a následujících týdnech a potom 1. ledna roku 1993. Je známým faktem, že Československo je světovou raritou díky sametové revoluci a následnému rozdělení ve dva státy, tedy událostem, které se obešly téměř bez jediné kapky krve.

## Ságy, symboly, posvátné texty

Kreativní způsoby boje však v českých náturách zůstávají dodnes. Krásně to bylo vidět na debatě o české společnosti mezi lety 1968 až 1989, která se konala 17. listopadu v brněnské Huse na provázku. Lidé byli vtěsnáni do malého prostoru Kabinetu Havel, vyzdobeného ikonickými fotografiemi bývalého prezidenta, div že si neseděli na hlavách, a poslouchali diskusi Michala Horáčka, Pavla Kohouta a Jiřího Voráče. Z průběhu debaty, z toho, jak byla vedena, a také z některých slov jejích aktérů bylo možné pozorovat, jak je v dnešní společnosti s její komunistickou minulostí nakládáno.

Dalo by se říct, že u nás zatím neexistuje dějinný výklad tohoto období. Existuje tu pouze něco jako mytologie. Máme mýty a legendami opředené hrdinské ságy o příjezdu sovětských tanků, pokoutně šířených samizdatech, o schůzích v devětaosmdesátém. Stejně tak existují symboly, jimiž každá mytologie oplývá, například cinkání klíči. Dokonce i „posvátné texty“ tato mytologie má – uveďme třeba Chartu 77.

Toto je další tvořivý nápad, taková berlička, jak bojovat s naší minulostí. Zabalíme ji do směsi patosu, nostalgie, tabu a mýtů, až se z ní stane amorfni koule, jejíž tvar je nám povědomý, ale nic blíž o ní říci nedokážeme. Já sám, ač si troufám tvrdit, že jsem poměrně uvědomělý a sečtělý, jsem znovu a znovu překvapen, jak málo toho vlastně o této čtyřicetileté etapě naší minulosti vím. Ve škole mi téměř nic neprozradili, a nebýt – opět poněkud mytologizovaného – vyprávění rodičů, nevím nejspíš nic.

## Možnosti tu jsou. Dvě

Proto se také účastníci debaty horlivě bavili o tom, jestli se v historii „hrabat“, nebo jít dál a už se nikdy neohlížet. Obě možnosti rozhodně nejsou ideální a nesou s sebou nevýhody. Jak správně podotkl Michal Horáček, minulost a dějiny jsou dvě různé věci. Dějiny, to je především výklad. Nyní je na nás, jakým

způsobem si minulost vyložíme. Kdybych měl pouze shrnout základní názory, které se při debatě vykrytalizovaly, je v zásadě na výběr ze dvou variant.

Bud'to v tom necháme „vrtat“ pamětníky, kteří zakusili dobu z první ruky a mohou tak fundovaně vyprávět. Právě to se může paradoxně stát nevýhodou. Musíme totiž vzít v potaz hrozbu subjektivizace dějin a možnost upadnutí do bludného kruhu, kdy se budou všichni navzájem opravovat, jak se tehdy doopravdy žilo, protože každý má jinou osobní zkušenost.

Nebo můžeme přenechat hodnocení dnešní generaci, takříkajíc ze zpětného zrcátka. Míra odtržení od tehdejší reality je ovšem už možná příliš velká. Jak tedy docílit uspokojivého výkladu dějin a naplnit tak historické vakuum, které nás dnes straší? Jako jeden z kroků správným směrem se mi jeví právě debata v brněnském divadle, kde vedle sebe seděli lidé mladí i staří, vysokoškoláci i lidé, kteří zažili obě okupace. To je, co dnešní společnost potřebuje. Neustálou zpětnou vazbu z obou stran.

Starší generace musí tu mladší obohacovat o své zkušenosti a směřovat ji dál skrz optiku poznamenanou léty minulými, zatímco mladí musí vyjadřovat své pohledy a názory na předešlé dění a takto upozorňovat pamětníky na dříve netušené souvislosti. Jednoduše musí existovat rozhovor mezi současností, která zná jen demokracii a svobodu, a minulostí, jež znala jen boj za ně.

Poznámka: text zveřejněn 24. listopadu 2008 v Lidových novinách

[http://www.lidovky.cz/mytologie-ve-zpetnem-zrcatku-d2e-/ln\\_noviny.asp?c=A081124\\_000056\\_ln\\_noviny\\_sko&klic=228725&mes=081124\\_0](http://www.lidovky.cz/mytologie-ve-zpetnem-zrcatku-d2e-/ln_noviny.asp?c=A081124_000056_ln_noviny_sko&klic=228725&mes=081124_0)